

Bakgrund Strandens skolområde

Efter branden år 2003 avvecklades skolverksamheten etappvis och de sista skolbyggnaderna revs 2013. Endast det s.k. Rosa huset fanns kvar och renoverades för att inrymma Kulturskolan Mirandas verksamheter. Diskussioner och planer gällande framtida verksamheter på området resulterade bl.a. i att Vasaloppet fick ett 5-årigt bygglov för sitt "Mästält" 2014–2019.

Kommunstyrelsen beställde ett Planprogram för Strandensområdet som presenterades i januari 2017. Planen utarbetades av Mora kommuns stadsarkitekt, planchef, planarkitekt samt tjänstepersoner från Vasaloppet, Miljö- och hälsa samt tekniska kontoret. Planen förordade ett samnyttjande mellan Vasaloppet och kommunen och att en Evenemangsbyggnad skulle uppföras. Planen var att området skulle gestaltas för att attraktivt inbjuda till aktiviteter och upplevas som välkomnande för besökare. Den upplevda vyn för bilister från Norethållet skulle upplevas som öppet och med vackra inbjudande grönområden och med kyrkan väl synlig.

2017 beställdes en skolutredning gällande högstadiets framtida organisationen. Konsulter på Niras presenterade sin rapport 2018 med utförligt genomförda intervjuer av 42 personer vid 17 tillfällen. Få av de intervjuade förordade en lokalisering av en ny högstadieskola till Stranden men önskemål om en gemensam 7–9 skola framkom, vilket utredningen också förordade. Placeringen rekommenderades till gymnasieområdet, Broåkern.

Efter valet 2018 beslutade den nya politiska majoriteten att arbeta vidare med skolfrågan. 2019 fattades ett inriktningsbeslut om att upphandla en utredning om att samlokalisera en 7–9 skola till Stranden. Endast Vänsterpartiet i Mora sade nej och förordade i stället det tidigare förslaget som utarbetades 2017, det tidigare nämnda "Planprogram för Strandens område" (evenemangsområde)

Planbeskrivning

Skolgård och friytor

Boverkets rekommendation är att eleverna skall/bör ha 30 kvm/elev. Det är svårt att utläsa vilken areal skolgården har samt avgränsningen av densamma. Vår beräkning anger en yta på ca 5250 kvm vilket innebär ca 4,5 kvm/elev. I planbeskrivningen sid 64 anges ytan 7000 kvm och 8,75 kvm/elev men då med beteckningen friyta som enligt vår tolkning inte är skolgårdsyta. Del av dessa 7000kvm ligger dessutom utanför planområdet. Enligt Boverket riktlinjer bör varje skola, oavsett storlek ha minst 3000 kvm fri yta. Skolan på Stranden skulle enligt Skolverkets statistik bli en av de fem största 7-9 skolorna i Sverige. Skulle Boverkets rekommendation följas så finns det inte utrymme för någon skolbyggnad på området. Vidare uttrycks ett konstaterande att skolgårdsytan inte är acceptabel men att ytterligare friytor finns i närområdet ner mot Tingsnäs och Kajen för vistelser vid längre raster. De centrala delarna av skolgården är planerade som nedsänkta ca 400 mm med dagvattenhantering i fördröjningsmagasin. Frågan är hur detta fungerar vid snösmältning och tjäle.

Den föreslagna skolgården är förutom att den är extremt liten planerad att hårdgöras på 90 % av ytan och ser i dagsläget helt platt ut, förutom den planerade nedsänkningen. Såväl Boverket som SLU (Statens Lantbruksuniversitet) har skrivit rapporter kring vikten av yta och gestaltning av skolgårdar som främjar barn och ungas hälsa där olika miljöer med nivåskillnader byggs upp för olika aktiviteter som stimulerar rörelse för högstadieelever. En modern skola och skolgård borde också ha ytor för utomhuspedagogik som enligt forskning förstärker lärandet. Närheten till grönska och natur är också av största vikt för välmående vilket stämmer väl överens med Mora kommuns strategi Hållbara Mora

där det bland annat lyfts att möjligheten till gröna skolytor ska beaktas. Vänsterpartiet i Mora anser inte att detta kan uppfyllas på Stranden området.

Luftmätning och luftkvalitet

Luftmätning gjordes 2017 och visade på höga PM10 partikelvärden och konsultens luftkvalitetsutredning konstaterar att värdena i samtliga scenarion underskrids. Samtidigt konstateras att gränsvärdena överskrids under skoltid.

Vänsterpartiet kräver att en ny luftmätning genomförs med dagens trafikutsläpp och under den tidsrymd som elever är i eller på väg till och från skolområdet, inte minst med tanke på att barn och unga är särskilt känsliga för luftföroreningar. En utredning av utsläpp av Polyaromatiska kolväten (PAH) samt PM 2,5 behöver också utföras. Vänsterpartiet i Mora anser att WHO's nya riktvärde från 2021 bör följas vilket också rekommenderas av Naturvårdsverket med tanke på EU's pågående arbete med revidering av luftkvalitetsdirektiven

<https://www.naturvardsverket.se/publikationer/7000/978-91-620-7067-0/>

Trafik och buller

Planenheten hänvisar till en trafikbullerutredning för området som grundar sig på Trafikverkets data för vägtrafik och spårtrafik. Någon aktuell färsk bullerutredning är alltså inte genomförd. Dock konstateras att riktvärden för buller överskrids i öppning mellan idrottshallar vid trappen mot öster. Detta område bör inte inbjuda till stadigvarande vistelse och det anges i annan text att en skärm med maximalt 4 meters höjd kan anordnas för att dämpa buller. Dessutom noterar vi följande skrivning. *"Miljökvalitetsnormerna för luft har beräknats klaras i anslutning till planområdet och eftersom skolan är placerad centralt och med bättre tillgänglighet till kollektivtrafik, kan samlokaliseringen medföra mindre biltrafik"*. Denna spekulation och gissning om att samlokalisera skulle medföra mindre biltrafik ser vi som ett exempel på att försvara lokaliseringen som är det enda området i kommunen som omringas av trafik och buller på två sidor! Om tung trafik omleds från rondellen vid Kaplagården vidare förbi Klockstapeln kommer den trafiken att behöva runda den planerade skolan på båda sidor med ytterligare trafik, buller och luftföroreningar som följd. Dessutom noterar vi att *"Miljökvalitetsnormerna för buller avser kommuner med fler än 100 000 invånare"*. Mora har ett trafikflöde på E45 samt Rv 70 vid Stranden som 2019 har ett ÅDT (Årsdygnstrafik) på ca 24 000 fordon. Detta trafikflöde bedömer vi att få skolbyggnader har runt sig i kommuner med över 100 000 invånare.

Vänsterpartiet Mora kräver att Miljökvalitetsnormerna för buller följs oavsett invånaravtal och att en mer omfattande bullerutredning bör göras.

Vänsterpartiet Mora kräver att en ny och aktuell bullerutredning genomförs efter att projektet Genomfart Mora avslutas (hösten 2024) där även effekter av eventuell omledning av tung trafik redovisas.

Bussangöring

Vi konstaterar att utredningen saknar anvisning för lokalisering av den så viktiga bussangöringen. Var kommer aktuell/aktuella busshållplatser att placeras?

Riskenivå avstånd farligt gods-samhällsrisk

Länsstyrelsen Dalarna tog år 2012 fram riktlinjer för markanvändning intill led för farligt gods. För aktuellt planområde rekommenderas avståndet till 150 m. Om avsteg från rekommendationen sker skall en riskanalys genomföras. I planförslaget kap 7.7 formuleras följande *"oskyddade personer ska inte uppehålla sig inom 45 m från Älvgatans väggkant eller 30 m från Vasagatan"*. Formuleringen avser tolkning av regelverk för lokaliseringar av bussangöring. I beräkningsbilagan för farligt gods står *"Ny bebyggelse skall inte placeras inom ett avstånd om 20 m från Rv 70 och E 45 vilket bygger på det förslag som ges idag. Ett längre avstånd är att eftersträva ur ett riskperspektiv. Detta bedöms vara svårt att uppfylla med hänsyn till behovet av att inrymma skolan och dess nödvändiga ytor på aktuellt område."* När det gäller skyddsavstånd föreslås avåkningskydd i form av vägräcke eller liknande. Det föreslås även en mur 0,5 – 1,0 m höjd eller 12 cm hög kantsten för att förhindra s.k. pölbrand. Vänsterpartiet Mora efterlyser skisser på detta utförande och placering. Explosionsrisk av fordon diskuteras överhuvudtaget inte än. Vänsterpartiet Mora befarar att en ökning av militära transporter kommer att ske både på väg (Älvgatan) och järnväg och med explosiva laster. Trafikverket förbereder idag en förlängning av järnvägsspåret mot Älvdalen med anledning av NATO-medlemskapet.

Slutsats: Eftersom uppdraget till konsulterna har varit att inrymma en skolbyggnad med tillhörande hallar/lokaler tvingades de konstatera att det är omöjligt att uppfylla regelverket gällande rekommenderat godkänt riskavstånd som är längre än 20 m. I planförslaget gällande avstånd vid bussangöring anges avståndet till 45 m.

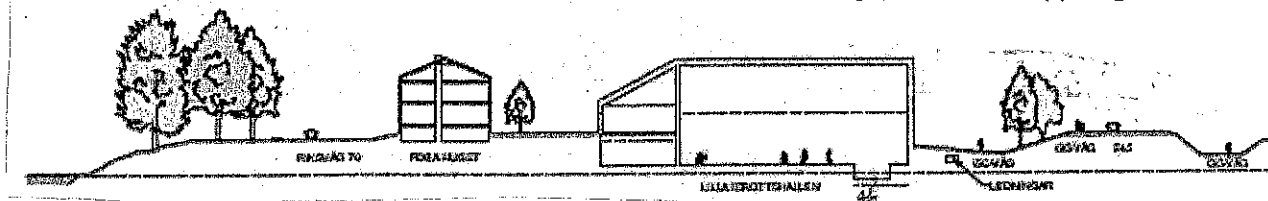
Vänsterpartiet i Mora tolkar därför att riskbedömningen har anpassats till kravet att inrymma skolan och övriga byggnader på tomten och därmed anpassat avstånden till det som är minimalt men som inte är godkänt eller acceptabelt. Vänsterpartiet förordar därför alternativ lokalisering av en eventuell högstadieskola.

Grundvattennivåer och källare

I utredningen framgår att grundvattenrör installerades 2022 och att grundvattennivån har observerats mellan +160,8 och + 163,1 och att i tidigare installerade grundvattenrör observerades som lägst + 161,3 och som högst + 162,8. Det finns ett starkt samband mellan Österdalälvens vattennivå och grundvattennivån i planens område. Grundvattennivå är ingen fast nivå, den rör sig upp och ner beroende på nederbörd, torka, snösmältning eller skyfall. Marken som tar emot vattnet i planområdet påverkas av dessa grundvattenströmningar eftersom vatten alltid strävar efter att utjämna vattenytan. Vattenytan vid Österdalälven ligger alltid högre än Siljans yta vilket skapar vattenströmmar i planområdets mark. Planerade källarvåningars golvnivå är viktiga för att undvika vatteninträngning. Det saknas bedömning av risken för vatteninträngning av grundvatten i östra hallens källare med färdigt golv + 163,3m. Siljans vattennivå ligger normalt på + 161,7 (Rh 2000). Vid höstfloden 1985 uppmättes en vattennivå vid Moraparkens hotell på +164,17 och vid Risets vattenverk på + 164,80. 2022 ca + 163,1 och 2023 ca + 162,7. Med tanke på klimatförändringarna och de vattennivåer vi redan har statistik på är det en onödig risk att förlägga källarvåning med färdigt golv +163,3 och med beräknad underkant dränering runt källaren på +162,6, se karta sid 59. På sid 40 i utredningen påtalas risk för översvämning vid höga vattenstånd. Nivån för högsta flöde är beräknat till + 166,4 i RH 2000. Detta innebär en vattennivå som ligger 1,1 m över färdigt golv i källare! Handlingarna uppger att hoppgruppen som skall finnas i en av hallarna kommer att vara 2 – 3

meter under grundvattennivån. Mellan hallarna anläggs en underjordisk tunnel med samma golvnivå som hallarna. Detta kommer troligen utgöra ett hinder för grundvattenströmmar mot Siljan vars vattennivå ligger lägre än vid planområdet.

Nedsänkningen av idrottshallarna är i utredningen gjord för att få ner idrottshallarnas nockhöjd och för att få en bättre siktlinje mot kyrkan vilket är ett av målsättningarna/kraven i uppdraget.

Planen föreslår att den inre skolgården skall vara försänkt för att skapa utrymme för infiltration av del av dagvattnet samtidigt som det renas. Förslaget är att marken skall beläggas med s.k. skelettjord. Tjockleken av denna infiltrationsjord är avgörande för hur mycket av dagvatten/regn som kan omhändertas. Beräkningarna visar att mellan 15 -25 % av dagvattnet kan omhändertas om det regnar upp till 50 mm. Resten rinner orenat ut i Siljan.

Grundläggningen under rubriken sättningar bedöms i utredningen kunna ske med konventionella metoder men det saknas en utförlig analys om markstabiliteten för källarkonstruktion som riskerar ligga under grundvattennivåer vid översvämningsperioder. I textmassan under rubriken sättningar sid 19 bedöms sättningar kunna uppkomma i storleksordningen uppemot 10 cm. Därför bör utredning av påkning av byggnader fördjupas för att undvika sättningar, grundvattenpåverkan mm.

Vänsterpartiet i Mora kräver att en ny förutsättningslös utredning görs gällande grundvattenpåverkan av byggnadernas konstruktion, risk för vattenskador av byggnader samt grundvattenströmmar i marken och dess påverkan av bärighet.

Räddningstjänst och brand

Utredningen hänvisar till befintlig brandpost vid Fredsgatan/Prostgatan med okänd kapacitet och att det finns möjlighet installera ytterligare brandposter. Uppställningsplatser för Räddningstjänsten anges längs Älvgatan och österut vid cirkulationsplats. Däremot framgår inte vilket behov som bör finnas av brandvägar inne på skolgården. Planering av utrymning rekommenderas ske utan Räddningstjänstens hjälp. Detta kan försvåra utrymning av skolbyggnaderna eftersom valt område tvingas byggas i 4 våningar och med stegbil som med nuvarande utrustning inte klarar insats överstigande avståndet 18 m från mark till nedkant fönster. Utrymningsväg/vägar från idrottshallarnas källarvåningar måste förtydligas.

Vid brand eller annan utrymningsssituation behöver 800 elever och 200 personal kunna samlas vid uppsamlingsplatser. Var ska dessa samlingsplatser få plats på skolgården?

Gång- och cykelvägar

Den befintliga cykelporten under E45/Rv 70 innebär passage i planfri korsning och ökar säkerheten. GC-vägen kan komma att kompletteras med ytterligare en tunnel under järnvägsspåren ner mot Tingsnäs och de föreslagna P-ytorna. Detta innebär trafiksäker transport till och från Resecentrumhålet samt från Kajenområdet. De nya GC-vägarna som anläggs vid Älvgatan mot Bastubacksbron och från andra hållet mot områdets östra cirkulationsplats är bra. Det som är allvarligt vid planerande av en helt ny skola är att vi får två passager över riksväg70, dels vid cirkulationsplats Vasagatan/Älvgatan samt vid Badstubacksbron. Dessutom har cyklister

Dessutom föreslår Vänsterpartiet Mora att kommunledningen presenterar en ekonomisk plan gällande driften för den planerade högstadieskolan där beräknade investeringskostnaden kan ligga i spannet 800 – 1 000 mkr. Inför 2024 pekar alla prognoser på att Mora kommun måste spara 60 mkr och om inte stadsbidragen höjs eller höjning av kommunalskatten kan genomföras, hur skall vi då ha råd att driftsätta skolprojektet?

2023-11-09

Vänsterpartiet Mora

Jenny Larsson, ordförande

Gunnar Israelsson

David Örnberg, gruppledare

Lisen Vogt